

HØRINGSUTTALELSE

Dato: 28.04.2008

Vår ref: h-080428 Høring om oppfølging av Stortingets vedtak om ny alderspensjon i folketrygden

Deres ref: 200800221- /SEB

Høring om oppfølging av Stortingets vedtak om ny alderspensjon i folketrygden

Studentenes Landsforbund (StL) viser til brev av 28.01.2008 vedrørende ovennevnte høring og ønsker å kommentere forslaget.

Opptjening av pensjon

Forslaget til ny alderspensjon er at denne regnes ut etter livstidsinntekten og ikke med utgangspunkt i de tjue beste arbeidsårene slik det har vært frem til nå. For å ikke tape pensjon i forhold til dagens system bør en arbeidstaker ha 43 inntektsgivende år, i motsetning til dagens opptjeningstid på 40 år. I forslaget er det lagt inn at personer på dagpenger, i verneplikt eller i omsorgsarbeid skal få opptjening av pensjospoeng. Dette inkluderer de fleste situasjoner hvor man er ute av arbeidslivet for lengre perioder, hvor studier er det viktigste unntaket. De som velger å studere vil komme senere ut i arbeidslivet og vil derfor få en redusert sin pensjon.

Dette kan ha flere uheldige konsekvenser:

- Kunnskapsøkonomien svekkes
- Lavlønnssyrkene rammes
- Studentene kan nektes full pensjon
- Skadelig for etter- og videreutdanning

Kunnskapsøkonomien

Satsing på høyere utdanning er av avgjørende betydning for verdiskapning og velferd hvis Norge fortsatt ønsker å være en kunnskapsnasjon. Det er innenfor offentlig og privat tjenesteyting, innovasjon og forskning arbeidsplassene skal skapes i årene som kommer. Det er da viktig at vi også gir klare incentiver til de som velger å satse på høyere utdanning. Et av Norges beste konkurransefortrinn er en høgt utdannet befolkning. Dersom man taper økonomisk på å ta høyere utdanning kan det på sikt føre til at færre ønsker å ta lengre utdanninger. StL mener Norge ikke er tjent med en slik ordning.

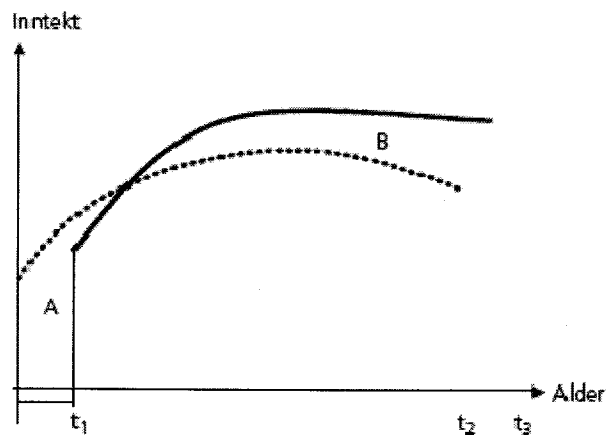
Studentenes Landsforbund (StL) krever det skal kompenseres for studier slik at de som tar høyere utdanning ikke taper i det nye pensjonssystemet. Tiden benyttet til å studere vil i det nye systemet være "tapt tid" i forhold til yrkesaktive som ikke har studert, slik at disse vil ha et fortrinn ved at de oppnår maksimal pensjon tidligere enn sine studerende kolleger.

OECD-publikasjonen «Education at a Glance 2003» viser at lønnsgevinsten ved å ta høyere utdanning fremfor bare videregående opplæring er på 35 prosent i Norge. Tilsvarende lønnsgevinst er i Ungarn 110 og 86 prosent i USA. Enda tydeligere er SSBs undersøkelse om den samfunnsøkonomiske avkastningen av utdanning¹ som viser at den privatøkonomiske avkastningen av utdanning er på **mindre enn 5 % per år**. Se figur 1.

¹ http://www.ssb.no/emner/04/sa_utdanning/sa74/kap-8.pdf side 172

Figur 1. Inntektsprofiler med og uten høgere utdanning. Illustrasjon

(Utdrag fra SSBs statistiske analyser om utdanning fra kapitlet om "Den samfunnsmessige avkastningen av utdanning".)

Kilde: http://www.ssb.no/emner/04/sa_ utdanning/sa74/kap-8.pdf side 170

SSBs rapport forklarer kort figuren ved at den stiplede linjen illustrerer livsinntekten for en person uten en høgere utdanning, men den heltrukne linjen illustrerer livsinntekten med gjennomført høgere utdanning. Arealet merket **A** i figuren viser de kostnader som er forbundet med å ta utdanning, da i hovedsak kostnader i form av tapt arbeidsinntekt. Arealet **B** i figuren viser gevinsten ved å ta utdanning da i form av en positiv tilvekst i kontanttilstrømmingen (les. netto inntekt) i hovedsak i form av høgere lønn. Når man setter disse arealene opp mot hverandre finner vi at en person i Norge vil få en gevinst på ca 4,7 % etter at skatt er trukket i fra. Etter forslaget skal kun inntekt under 7,1G ligge til grunn for en fremtidig pensjon. En eventuell høgere lønn vil derfor ikke gi full uttelling.

Det er også argumentert med at studenter har inntekt ved siden av studiene og at de dermed vil få pensjonsopptjening for denne inntekten. StL holder fast på målet om heltidsstudenten (jfr St. meld nr.27 (2000-2001)). Både studenter og samfunnet er best tjent med studenter som studerer på heltid og fullfører studiet på normert tid. Pensjonsreformen bør ikke legge opp til at studentene skal måtte jobbe i studietiden.

Rammer lavtlønnsyrkene

Særlig vil den nye pensjonsreformen kunne medføre negative konsekvenser for dem som utdanner seg til lavt eller middels betalte yrker i offentlig sektor som krever høgere utdanning. Dette er yrker som samfunnet erfaringsmessig har et underskudd på og som er viktig for å videreføre velferdsstaten. StL er bekymret for at en rekke yrkesgrupper vil være tapere i reformen.

Dersom det ikke blir kompensert for studier i pensjonsreformen gir dette uheldige signaler til de som ønsker å ta høgere utdanning. For å sette det på spissen kan man hevde at det i praksis faktisk vil være mer økonomisk attraktivt å ha omsorgsansvar, enn å studere. Spesielt vil et slikt uheldig signal sendes til lavtlønte grupper med høg utdanning som for eksempel barnevernspedagog eller førskolelærer.

Studentene nektes full pensjon?

Gjennom endringen i pensjonsreformen vil folk med høgere utdanning kunne få store vanskeligheter med oppnå en reell full pensjon. For en rekke yrker, for eksempel lærere og sykepleiere, vil 43 yrkesaktive år etter endt utdanning være en illusorisk tanke. StL mener det beste for både folk med høgere utdanning og samfunnet generelt er at studenter har mulighet til å sikre seg full pensjon. Hvis vi sammenligner Norge med andre nærliggende land finner vi at både Sverige og Finland har

kompensasjonsordninger for tapt pensjonsinntekt under studiet. Det samme ser vi i mange andre europeiske land².

Skadelig for etter- og videreutdanning

Det er viktig å stimulere til etter- og videreutdanning blant folk som har vært ute i arbeidslivet en stund. StL mener forslaget til Pensjonsreform vil svekke de planlagte og nødvendige etter- og videreutdanningsreformene. StL har vanskelig for å se at de som er i arbeid vil se seg tjent med å ta et eller flere år fri til etter- og videreutdanning, når de vet at de i tillegg til lønn taper pensjonsopptjening på å gjøre dette.

Det er særlig de som tar utdanninger som leder til stillinger i det offentlige som vernepleiere, førskolelærere og barnevernspedagoger som blir de store taperne. StL ser også et klart samfunnstap da det innenfor disse yrkesgruppene blir et økt behov for spesialisering gjennom etter- og videreutdanning. StL mener etter- og videreutdanningen vil lide under den foreslåtte pensjonsordningen. Spisskompetanse- utdanning vil kunne føles lite attraktivt for denne gruppen utdannede.

Det er videre viktig å stimulere til etter- og videreutdanning blant folk som har vært ute i arbeidslivet en stund. Forslaget til Pensjonsreform i sin nåværende form vil dessverre bidra til å svekke etter- og videreutdanningsreformene. StL har vanskelig for å se at de som er i arbeid vil ta seg et eller flere år fri til etter- og videreutdanning når de vet at de taper pensjonsopptjening på å gjøre dette i tillegg til at mange også må gå inn i redusert stilling. Selv om andre nye forslag kan kunne begrense de antatte skadevirkningene isolert sett, mener StL det er naturlig først å diskutere studentorganisasjonenes generelle forslag da dette enkelt eliminerer dette problemet.

StL mener det er høyst betenkelig at man går inn for et pensjonssystem som ytterligere vanskeliggjør målene om å skape en høyt utdannet befolkning med fokus på livslang læring.

Forslag til løsning

StL foreslår at det gis en pensjonsopptjening tilsvarende 2,5G per studieår for bestått bachelor og mastergrad slik forslaget er for vernepliktige. I tillegg må fullført embetsstudier få en tilsvarende pensjonsopptjening. StL er inneforstått med at pensjonsopptjening under studiet vil koste. Vi har derfor foreslått at ikke all utdanning skal gi uttelling. Bare fullførte bachelor- og mastergrader skal få godskrevet 2,5G for de 3 og 5 årene de har studert. Ytterligere utdanning vil ikke gi uttelling. For embetsstudier må det gis en opptjening pr. år til fullført embetseksamen på normert tid. Dette systemet vil ikke gi studenter som tar enkeltfag og andre utdanninger noen form for opptjening.

Utgiftene vil Norge ta inn igjen i form av økt kunnskap og verdiskapning blant befolkningen.

StL foreslår i § 20-4 at det settes inn et nytt punkt "fullførte studier" etter verneplikt og det tas inn et nytt ledd i forslag til § 20-7: "b) Et medlem som har avlagt en grad får en pensjonsopptjening på 18,1 prosent av et beløp tilsvarende 2,5 ganger grunnbeløpet for studiets normerte lengde."

² http://europa.eu.int/comm/employment_social/missoc/2002/missoc_129_en.htm